



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 143/04-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka na neverejnom zasadnutí 2. decembra 2004 prerokoval prijatú sťažnosť Ing. Marcela Jakubičku, bytom B., a Jany Magyaricsovej, bytom B., zastúpených advokátkou JUDr. D. K., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 207/03 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo Ing. Marcela Jakubičku a Jany Magyaricsovej na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 207/03 porušené nebolo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. júla 2004 doručená sťažnosť Ing. Marcela Jakubičku, bytom B., a Jany Magyaricsovej, bytom B. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. D. K., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní o určenie, resp. zvýšenie výživného vedenom pod sp. zn. 8 C 4/01 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 207/03.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 143/04-12 z 8. septembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 207/03 na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol ako podanú oneskorene.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: Krajský súd v Bratislave, zastúpený jeho povereným predsedom, vyjadrením sp. zn. Spr. 3883/2004 z 5. októbra 2004 a sťažovatelia, zastúpení svojou právnou zástupkyňou, stanoviskom z 20. októbra 2004.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde (súhlas sťažovateľa podmienený – *„za predpokladu, že ústavný súd SR bude mať zo súdnych spisov, ktoré s vecou súvisia a ktoré sú vyššie uvádzané preukázaný skutočný*

dátum doručenia odvolania na Krajský súd v Bratislave, súhlasíme s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania v tejto veci“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 4/01 (a k nemu pripojenému súdnemu spisu sp. zn. 14 C 483/95), ako aj zo zberného spisu krajského súdu sp. zn. 8 Co 207/03 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

1. Matka sťažovateľov (Ľ. J.) podala 30. septembra 1994 na okresnom súde v ich mene (ako zákonný zástupca) návrh na určenie výživného a stanovenie výšky výživného proti otcovi sťažovateľov J. J. z Bratislavy (ďalej len „odporca“).

2. Na pojednávaní konanom 4. júla 1996 okresný súd súhlasil so zámenou na strane navrhovateľov (ako navrhovatelia ďalej vystupovali sťažovatelia).

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 4/01-123 z 23. mája 2002 určil vyživovaciu povinnosť na sťažovateľa Marcela Jakubičku a stanovil výšku výživného pre oboch sťažovateľov, určil obdobie za ktoré vznikla povinnosť plniť, vrátane stanovenia výšky dlžného výživného a povolenia splátok pre odporcu. Prvostupňový rozsudok bol doručený právnym zástupcom sťažovateľov 7. augusta 2002 a odporcovi 12. augusta 2002.

4. Odporca podal na pošte 20. augusta 2002 odvolanie, ktoré bolo doručené na okresný súd 21. augusta 2002. Po predložení vyjadrenia právnej zástupkyne sťažovateľov (25. septembra 2002) bol súdny spis okresného súdu sp. zn. 8 C 4/01 doručený 23. októbra 2002 (expedovaný 22. októbra 2002) krajskému súdu, kde mu bola pridelená sp. zn. 8 Co 475/02.

5. Dňa 24. februára 2003 krajský súd vrátil okresnému súdu jeho súdny spis sp. zn. 8 C 4/01 ako predčasne predložený (okresný súd totiž nevypracoval v písomnej forme uznesenie o zámene účastníkov konania na strane navrhovateľa).

6. Po vypracovaní uznesenia č. k. 8 C 4/01-142 zo 4. júla 1996 o pripustení zámeny účastníkov na strane navrhovateľa, jeho doručení právnym zástupcom účastníkov a po nadobudnutí jeho právoplatnosti (16. júla 2003) predložil okresný súd spis sp. zn. 8 C 4/01 opätovne krajskému súdu, ktorému bol doručený 9. septembra 2003 a bola mu pridelená sp. zn. 8 Co 207/03.

7. Pojednávanie konané na krajskom súde 23. marca 2004 (prítomní účastníci a ich právni zástupcovia) bolo odročené na neurčito za účelom pripojenia súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 483/95 a súdneho spisu krajského súdu sp. zn. 6 Co 266/03 (týkajúceho sa návrhu odporcu na zrušenie vyživovacej povinnosti voči sťažovateľke). Súdny spis sp. zn. 14 C 483/95 bol pripojený 25. marca 2004 a vylúčený 16. júna 2004.

8. Krajský súd uznesením č. k. 8 Co 207/03-155 z 15. júna 2004 zrušil prvostupňový rozsudok a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (doplniť dokazovanie na zistenie existencie dôvodu pre určenie výživného, t. j. schopnosti sťažovateľov živiť sa).

9. Súdny spis sp. zn. 8 C 4/01 bol 10. septembra 2004 doručený späť na okresnému súdu a ústavnému súdu predložený 29. októbra 2004 k nahliadnutiu.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

2. V petite sťažnosti sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, prikázal krajskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznal im „*finančné zadosťučinenie vo výške každému po 500 000 Sk*“ a trovy konania v sume spolu 24 572 Sk.

3. Predseda krajského súdu v už citovanom vyjadrení k sťažnosti uviedol: „... *Pokiaľ ide o vecnú stránku sťažnosti, jej predmetom je tvrdenie sťažovateľov, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 207/03 došlo a dochádza k porušovaniu práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Po nahliadnutí do súdneho spisu namietaného konania mám za to, že tvrdenie sťažovateľov je neopodstatnené. Okresný súd Bratislava III predložil krajskému súdu na rozhodnutie odvolanie sťažovateľov dňa 9. septembra 2003. Odvolaciemu konaniu bola pridelená sp. zn. 8 Co 207/03. Po vybavení starších odvolacích vecí a po riadnom naštudovaní súdneho spisu, odvolací súd rozhodol o odvolaní dňa 15. júna 2004 na neverejnom pojednávaní. Dňa 8. júla 2004 požiadal referujúci člen odvolacieho senátu 8 Co predsedu krajského súdu o predĺženie lehoty na písomne vypracovanie uznesenia. Predseda krajského súdu ju predĺžil do 31. júla 2004. (...) Dňa 8. septembra 2004(...) odvolací súd vrátil súdu prvého stupňa súdny spis sp. zn. 8 C 4/01 spolu s rozhodnutím odvolacieho súdu na doručovanie v zmysle § 225 Občianskeho súdneho poriadku.*“

4. Právna zástupkyňa sťažovateľov vo svojom stanovisku k vyjadreniu krajského súdu uviedla: « ... *nesprávnym konštatovaním Krajského súdu v Bratislave je uvedenie dátumu doručenia odvolania a číslo spisovej značky. Je potrebné poopraviť toto tvrdenie a uviesť, tak ako aj v ústavnej sťažnosti je uvedené, že odvolanie bolo odoslané z Okresného*

súdu Bratislava III na Krajský súd v Bratislave dňa 22. októbra 2002. Časové obdobie od 22. októbra 2002 do 9. septembra 2003 by potvrdzovalo, že doručovanie spisu medzi súdmi v Bratislave trvalo temer jeden rok. Skutočný dátum odoslania a doručenia odvolania je zistiteľný z príslušných súdnych spisov. Skutočnosť je taká, že po odoslaní odvolania v októbri 2002 bola na Krajskom súde v Bratislave odvolaniu pridelená spisová značka 8 Co 475/02.

Dňa 19. 6. 2003 bolo účastníkom z Okresného súdu Bratislava III doručené uznesenie Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 8 C 4 /01-142 zo dňa 4. 7. 1996, týkajúce sa zámeny účastníkov. Z akého podnetu bolo toto uznesenie doručené, nebolo známe, pretože spis sa mal nachádzať na odvolacom súde. (...) zistila som, že Krajský súd v Bratislave vec sp. zn. 8 Co 475/02 „vybavil inak“ a spis odoslal na Okresný súd Bratislava III. Okresný súd Bratislava III dňa 8. septembra 2003 vrátil spis Krajskému súde v Bratislave k spisovej značke 8 Co 475/02.

Poznamenávam, že o tzv. „vybavení inak“ účastníci neboli informovaní, nebolo im doručené žiadne rozhodnutie ani iné opatrenie. Bol to teda iba interný postup medzi súdmi, ktorý nemôže ovplyvniť skutočnosť, že vec bola na odvolacom súde od októbra 2002 a nie od 9. septembra 2003, ako to uvádza Krajský súd v Bratislave. V novembri 2003 som sa informovala v spisovej kancelárii Krajského súdu v Bratislave na stav veci 8 Co 475/02 a vtedy mi bolo oznámené, že vec má pridelenú novú spisovú značku 8 Co 207/03. (...) Na základe vyššie uvedeného vo vzťahu k vyjadreniu Krajského súdu v Bratislave k dátumu doručenia odvolania na Krajský súd v Bratislave vznikajú obavy, že Krajský súd v Bratislave nepredložil Ústavnému súde so spisom 8 Co 207/03 aj spis 8 Co 475/02. Nakoľko dátum doručenia odvolania na Krajský súd v Bratislave môže ovplyvniť meritórne vybavenie ústavnej sťažnosti I. ÚS 143/04 navrhujem, aby Ústavný súd SR zistil skutočný dátum doručenia odvolania na Krajský súd v Bratislave, k tomu si zadovážil spisy z ktorých je táto skutočnosť objektívne zistiteľná, t. j. spis Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 475/02, prípadne aj spis Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 8 C 4/01.

Dňa 15. júna 2004 Krajský súd v Bratislave rozhodol o odvolaní uznesením na neverejnom zasadnutí. Uznesenie mi bolo doručené dňa 4. októbra 2004. Až v tento deň bolo známe ako Krajský súd rozhodol. Rozhodol tak, že prvostupňový rozsudok zrušil a vec vrátil prvostupňovému súde na nové konanie a rozhodnutie (...)»

5. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti vyslovil opakovane názor, podľa ktorého je účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (t. j. aj rozhodnutia všeobecných súdov). Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota.

6. Predmetom konania pred okresným súdom je návrh s'ťažovateľov na určenie (resp. stanovenie) výšky výživného a predmetom konania pred krajským súdom je rozhodovanie o odvolaní odporcu proti rozsudku, ktorým bolo návrhu s'ťažovateľov vyhovené.

7. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

7.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd je toho názoru, že dĺžka konania na krajskom súde v predmetnej veci (rozhodovanie o odvolaní voči rozsudku súdu prvého stupňa) nebola závislá od jej právnej či skutkovej zložitosti. Ostatne ani predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení na túto skutočnosť nepoukazuje.

7.2. Pri hodnotení ďalšieho kritéria (správanie s'ťažovateľa v preskúmvanej veci) ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

7.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom krajského súdu v predmetnej veci vedenej pod sp. zn. 8 Co 207/03.

Vzhľadom na rozporné tvrdenia účastníkov konania o dátume nápadu veci na odvolací súd (pozri vyššie body 3 a 4) požiadal ústavný súd predsedu okresného súdu o predloženie súdneho spisu sp. zn. 8 C 4/01. Nahliadnutím do tohto súdneho spisu ústavný súd zistil podstatné skutočnosti významné pre rozhodnutie posudzovanej veci (pozri vyššie body 4 až 8 II. časti tohto odôvodnenia).

Z uvedeného vyplýva, že odvolaciemu súdu bol súdny spis prvýkrát predložený 23. októbra 2002, no v dôsledku procesnej chyby (vady konania) zistenej v konaní okresného súdu (nevyhotovenie písomného uznesenia o pripustení zámene účastníkov na strane navrhovateľov) krajský súd vrátil 24. februára 2003 súdny spis sp. zn. 8 C 4/01 prvostupňovému súdu ako predčasne predložený. Po odstránení tejto vady konania (po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia o zámene účastníkov 16. júla 2003) okresný súd opätovne doručil predmetný súdny spis 9. septembra 2003 na konanie a rozhodnutie o odvolaní odporcu. Tomuto konaniu bola na krajskom súde pridelená sp. zn. 8 Co 207/03. Ústavný súd prijal po predbežnom prerokovaní sťažnosť na ďalšie konanie v časti namietajúcej konanie vedené pod touto spisovou značkou.

7.4. Podľa názoru ústavného súdu obdobie od 24. februára 2003 (vrátenie spisu na okresný súd) do 9. septembra 2003 (opätovné doručenie spisu na odvolací súd), počas ktorého okresný súd odstraňoval ním spôsobenú vadu v konaní, teda nemožno pripočítať (z hľadiska posúdenia dĺžky trvania odvolacieho konania) na vrub postupu krajského súdu.

Ďalej sa ústavný súd zameril na skúmanie postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 207/03, tak ako to je uvedené v uznesení o prijatí na ďalšie konanie.

Odvolací spis sa nachádzal na krajskom súde v období od 9. septembra 2003 do 10. septembra 2004, t. j. 12 mesiacov, počas ktorého odvolací súd vykonal pojednávanie 23. marca 2004, zadovážil si k posúdeniu veci potrebné súdne spisy, 15. júna 2004 rozhodol o odvolaní a 10. septembra 2004 doručil súdny spis na prvostupňový súd (bližšie pozri body 4 až 9 II. časti a bod 3 III. časti tohto odôvodnenia).

Jediným významnejším obdobím nečinnosti krajského súdu trvajúcim približne päť mesiacov je obdobie od 10. septembra 2003 do predvolania účastníkov na pojednávanie (konané 23. marca 2004), na ktoré by bolo možné prihliadnuť z hľadiska jeho vplyvu na dĺžku odvolacieho konania.

7.5. Podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 35/01, III. ÚS 168/03).

Ústavný súd konštatujúc v zásade plynulý priebeh odvolacieho konania, vychádzajúc z uvedených zistení (skutočností), po komplexnom zhodnotení celého priebehu odvolacieho konania nepovažuje označenú nečinnosť súdu v trvaní približne piatich mesiacov v danom prípade za také konanie, ktorým by bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v okolnostiach prípadu prihliadol na skutočnosť, že v zmysle ustanovenia § 162 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku sú rozsudky odsudzujúce na plnenie výživného zo zákona predbežne vykonateľné.

7.6. Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil, tak ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, že sťažovateľmi označené základné právo postupom krajského súdu porušené nebolo.

8. Sťažovatelia okrem vyslovenia porušenia základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov ústavný súd žiadali, aby svojím rozhodnutím krajskému súdu prikázal konať vo veci bez zbytočných prietáhov, priznal im primerané finančné zadost'učinenie po 500 000 Sk pre každého z nich.

V zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov. V zmysle odseku 4 citovaného ustanovenia môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda

sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Z uvedeného vyplýva, že oba výroky sú viazané na vyhovie v veci samej. Keďže v uvedenom prípade ústavný súd vyslovil, že základné právo, ktorého porušenie sťažovatelia namietali, porušené nebolo, uvedenými návrhmi sa pri svojom rozhodovaní nezaoberal.

9. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému z účastníkov, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Keďže sťažovatelia v konaní neuspeli, ústavný súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa ich návrhom na náhradu trov konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2004